

UWAGA: są to moje osobiste hasła - punkty do wykładu, stąd nie były weryfikowane pod względem literówek i stylu. Udostępniam po to, by ułatwić orientację jakie kwestie poruszałem podczas wykładów.

dr Robert Huterski

1. KOSZTY WSPÓLNEJ WALUTY

Z czego wynikają podstawowe koszty unii walutowej

- utrata zdolności do prowadzenia krajowej polityki pieniężnej (podaż, kurs walutowy)

1.1. ZMIANY POPYTU (TEORIA MUNDELLA)

Przykład: spadek popytu na towary francuskie, wzrost popytu na towary niemieckie

- automatyczne mechanizmy równoważące: elastyczność płac, mobilność siły roboczej,
- gdy ich brak, wzrost cen w Niemczech działa równoważąco, ale inflacyjnie co nie redukuje nadwyżki w bilansie,
- rewaluacja marki/dewaluacja franka byłaby rozwiązaniem,
- w UGW alternatywą zwiększenie podatków w Niemczech i ich transfer do Francji (konieczna centralizacja budżetu) – funkcjonują przykłady regionalne – Finanzsleich – ale dobre tylko przy szokach okresowych, inaczej są substytucją dla elastyczności płac i cen oraz mobilności siły roboczej.

1.2. RÓŻNE PREFERENCJE KRAJÓW CO DO INFLACJI I BEZROBOCIA

- stałe krzywe Philipsa dla Włoch i Niemiec
- inflacja jako stopa wzrostu płac pomniejszona o stopę wzrostu wydajności pracy
- stopa deprecjacji lira jako różnica między inflacją we Włoszech i w Niemczech – warunek parytetu siły nabywczej
- wyższa inflacja wymusza dewaluację lub grozi stopniową utratą konkurencyjności
- w UGW przy jednej walucie (brak mechanizmu dewaluacji) Włochy dostaną wyższe bezrobocie przy niższej inflacji niż preferowane.

1.3. RÓŻNICE W RYNKACH PRACY

- szoki podażowe (wzrost cen ropy) mają różne efekty makroekonomiczne zależnie od stopnia centralizacji procesu kształtowania płac
- silna centralizacja i decentralizacja dają większy rozsądek płacowy niż stan pośredni

1.4. RÓŻNICE SYSTEMÓW PRAWNYCH

- ochrona prawna banków hipotecznych
- preferowanie stałych stóp procentowych lub zmiennych
- różne reakcje na zmiany stóp procentowych banku centralnego

- anglosaski a kontynentalny system bankowy

1.5. RÓŻNICE STÓP WZROSTU GOSPODARCZEGO

- wyższy wzrost PKB przy takiej samej elastyczności dochodowej importu to odpowiednio wyższy wzrost importu,
- deficyt handlowy można ograniczyć dewaluując swą walutę lub przez deflację, która za to spowalnia wzrost gospodarczy

1.6. RÓŻNE SYSTEMY FISKALNE I PROBLEM SENIORATU

- deficyt budżetowy może być finansowany przez zaciąganie długu lub zwiększenie bazy monetarnej
- różne systemy podatkowe i różna pokusa do renty inflacyjnej, a gdy uniemożliwiona to podatki jednak będą musiały rosnać nawet jeśli jest to kosztowniejsze od inflacji (południe)

1.7. WNIOSKI

- szoki asymetryczne i szoki symetryczne
- różne skutki tej samej polityki monetarnej
- spirala dewaluacji

2. TEORIA OPTYMALNYCH OBSZARÓW WALUTOWYCH: KRYTYKA

2.1. NA ILE ISTOTNE SĄ RÓŻNICE MIĘDZY KRAJAMI?

2.1.1. Czy występowanie szoku popytowego w jednym kraju jest prawdopodobne?

- Pogląd Komisji Europejskiej a Krugmana
- KE: handel wewnątrzprzemysłowy, niespecjalizacyjny (ekonomia skali, konkurencja niedoskonała - różnicowanie produktu) – przewaga szoków symetrycznych
- Krugman: regionalna koncentracja produkcji w efekcie ekonomii skali (samochody w UE a w USA)
- Frankel i Rose - im większa zbieżność ekonomiczna tym większy handel
- Artis i Hang –większa integracja, większa zbieżność cykli koniunkturalnych
- wzrost znaczenia usług osłabia szoki asymetryczne gdyż usługi nie poddają się tak ekonomii skali; wzrost udziału usług w PKB ogranicza regionalną koncentrację produkcji (w USA też)

2.1.2. Szoki asymetryczne a budżet w poszczególnych krajach UE

- budżety krajowe redystrybuują 50% PKB a budżet UE poniżej 1,5%
- suwerenna władza budżetowa zwiększa szoki asymetryczne (np. podwyżka płac)
- prowadzi to do oczekiwań unifikacji politycznej by walutowa mogła działać, ale walutowa wymusza polityczną

2.1.3. Różnice instytucjonalne na rynkach pracy

- związki zawodowe w różnych krajach mają różne preferencje podwyżki/bezrobocie, władze również
- władze wrażliwsze na bezrobocie dają związkom większą motywację walczyć o podwyżki
- jedna polityka pieniężna to ogranicza ale nie eliminuje – problem jest

2.1.4. Różne systemy prawne a rynki finansowe

- różne preferencje inflacyjne krajów różnie rozwinęły rynki obligacji skarbowych (terminy)
- UGW to zniweluje przez jedną stopę procentową
- inne różnice systemów prawnych ograniczyć może tylko integracja polityczna

2.1.5. Czy różnice wzrostu gospodarczego mają znaczenie?

- brak związku między wzrostem a realną deprecjacją
- bo wzrost to przede wszystkim nowe produkty lub jakość i wyższa dochodowa elastyczność eksportu niż importu
- wzrost wiąże się też z wyższą produktywnością kapitału generującą przyływ kapitału – brak ryzyka kursowego to wzmocni

2.2. NOMINALNA I REALNA DEPRECJACJA WALUTY

2.2.1. Dewaluacja jako narzędzie korygowania szoków asymetrycznych popytu

- na krótko - dewaluacja podraża import co podnosi koszty produkcji, rodzi presję na nominalny wzrost płac rekompensujący spadek siły nabywczej
- ale jednak; produkcja krajowa w cenach dóbr krajowych = absorpcja przy średnim indeksie cen dóbr krajowych i importowanych
- dewaluacja a redukcja wydatków:
 - w krótkim okresie dewaluacja daje efekty inflacyjne a redukcja wydatków ma skutki deflacyjne hamujące wzrost gospodarczy
 - w długim okresie ten sam skutek dla produkcji i bilansu handlowego ale związany z neutralnością pieniądza – różnice strukturalne należy niwelować polityką strukturalną
- przykłady udanych dewaluacji (Belgia, Dania 1982)

2.2.2. Dewaluacja jako narzędzie korygowania różnych preferencji politycznych

- krzywa Philipsa wg monetarystów: zbyt wysoka inflacja to krzywa przesuwana się w górę, a w długim okresie staje się pionowa
- bo wybór między inflacją a bezrobociem jest ograniczony przez zdeterminowanie naturalną stopą bezrobocia niezależną od inflacji

- posiadanie krajowej polityki pieniężnej nie daje instrumentu obniżenia bezrobocia
- w krótkim okresie krzywa Ph funkcjonuje
- kosztem dezinflacji przy braku dewaluacji może być wzrost bezrobocia, ale UGW nie jest przyczyną tylko dezinflacja
- w momencie unii walutowej kraj o niższej wydajności pracy powinien mieć wolniejszy nominalny wzrost płac (bo presja inflacyjna) – połączenie sił związków zawodowych i presja na jednakowy wzrost płac może być zagrożeniem

2.2.3. Wydajność pracy a inflacja w unii walutowej

- dobra podlegające (wymiana zrównuje ceny) i nie podlegające wymianie (usługi – ceny pozostają różne)
- jeśli są różnice w wydajności pracy, inflacje (ceny konsumpcyjne) też muszą się różnić – by większa wydajność się utrzymała, płace i ceny dóbr niewymiennych muszą rosnać szybciej by konkurencyjność dóbr wymiennych się nie zmieniła

2.3. DEWALUACJA, ZGODNOŚĆ CZASOWA I WIARYGODNOŚĆ

- model Barro-Gordona: podmioty gospodarcze podejmują optymalne strategie w odpowiedzi na strategie władz i reakcje sektora prywatnego mają zasadniczy wpływ na efektywność polityki państwa (reputacja władz)
- to podwarza wiarygodność kursu walutowego jako narzędzia dyskrejonalnego

2.3.1. Model Barro-Gordona: interpretacja geometryczna

- oczekiwania inflacyjne – tylko nieoczekiwana inflacja wpływa na stopę bezrobocia
- NAIRU – Non-Accelerating+Inflation Rate of Unemployment
- preferencje władz – krzywe obojętności (władza miękka – strome, władza twarda -płaskie)
- władza powinna porównać krótkookresowe zyski z oszustwa ze stratami w przyszłości w wyniku przesunięcia się w górę krzywej Philipsa
- zasada polityki zerowej inflacji (lub jakiegokolwiek innej stałej inflacji) nie jest wiarygodna w świecie racjonalnych podmiotów gospodarczych
- w wielu krajach instytucje polityczne faworyzują krótkookresowe cele polityków
- jedynym sposobem na uwiarygodnienie zasady polityki zerowej inflacji jest pokazanie przez władze, że nie przywiązują wagi do bezrobocia
- wzrost NAIRU przy niezmiennych preferencjach władz podnosi punkt równowagi inflacji

2.3.2. Model Barro-Gordona dla gospodarki otwartej

- władza miękka musi przekonać obywateli, że znalazłszy się w punkcie niskiej inflacji przy takim samym bezrobociu (skutek stopniowej deprecjacji waluty) nie należy dążyć do punktu o wyższej inflacji i niższym bezrobociu - nie przywiązywanie wagi do bezrobocia (by nie ziszcili się zawyżone oczekiwania inflacyjne)

- UGW to wymusza przez jeden kurs i jedną politykę pieniężną

2.3.3. Wiarygodność a koszty unii walutowej

- kurs stały (np. lira do marki) nie jest wiarygodny bo wiadomo, że władzę miękka może kusić zaskakująca dewaluacja (generująca inflację redukującą krótkookresowo bezrobocie)

- nieodwracalna rezygnacja z waluty krajowej przez władze miękkie daje wiarygodność – UGW

- reputację antyinflacyjną zyskuje się od banku centralnego przyjętej nowej waluty

- dewaluacja raz zastosowana wpływa na oczekiwania i powtórzona nie daje już takich efektów

2.4. KOSZTY UNII WALUTOWEJ A STOPIEŃ OTWARTOŚCI GOSPODARKI

- KE: większa otwartość mniejszy koszt unii walutowej

- Krugman: odwrotnie

- w gospodarce otwartej dewaluacja ma silniejsze skutki popytowe i podażowe, co działa inflacyjnie, czyli generuje większe koszty

- Krugman dodaje do tego swoje argumenty, że większe koszty są z szoków asymetrycznych częstszych w gospodarkach otwartych

2.5. WNIOSKI

- koszty UGW nie będą tak wysokie jak wg teorii optymalnego obszaru walutowego inspirowanej keynesizmem bo:

- kursy walutowe wcale tak nie absorbują szoków asymetrycznych

- zmiany kursu często generują zakłócenia makroekonomiczne (powtarzalność a politycy i racjonalne oczekiwania).

3. KORZYŚCI ZE WSPÓLNEJ WALUTY

- koszty wprowadzenia WW mają głównie charakter makroekonomiczny, a korzyści – mikroekonomiczny przez
 - eliminację kosztów transakcyjnych
 - eliminację ryzyka niepewności przyszłych kursów

3.1. Bezpośrednie korzyści z wyeliminowania kosztów transakcyjnych

- eliminacja kosztów wymiany walut najbardziej widoczną i wymierną korzyścią WW
- zyski z tego tytułu 13-20 mld ecu rocznie, 0,25-0,5% PKB UE
- 5% przychodów banków stanowiły prowizje od wymiany walut
- koszty transakcyjne jako deadweight loss (jałowa strata)
- problem znalezienia innych dochodów przez banki
- zyski z eliminacji kosztów transakcyjnych dopiero po wprowadzeniu gotówkowego euro
- transfery między krajami UE muszą się stać nie bardziej kosztowne niż wewnętrzne

3.2. Pośrednie korzyści z wyeliminowania kosztów transakcyjnych

- zmniejszenie zakresu dyskryminacji cenowej (ceny samochodów - tab. 3.1.)
- koszty transakcyjne hamują arbitraż (choć czynią to także regulacje administracyjne i różnice podatkowe)
- badania Charlesa Engela i Richarda Rogersa - cenowo, przekroczenie granicy USA - Kanada odpowiada przemieszczeniu sdię w USA z wybrzeża na wybrzeże - znaczenie wymiany pieniędzy na granicy

3.3. Korzyści z mniejszej niepewności kursu walutowego

- niepewność kursowa to niepewne przyszłe przychody firmy
- akceptacja bardziej ryzykownego zwrotu, pod warunkiem, że jego wartość oczekiwana będzie wyraźnie wyższa niż zwrotu mniej ryzykownego
- eliminacja ryzyka związanego z kursem walutowym redukuje źródło niepewności, więc powinna zwiększyć dobrobyt
- jednak wg modelu - niepewność cen może zwiększyć przeciętny zysk firmy - przy wysokiej cenie firma zwiększa produkcję, a przy niskiej ogranicza
- większy przeciętny zysk zwiększa poziom wskaźnika użyteczności firmy, większa niepewność go zmniejsza dla firmy mającej awersję do ryzyka

- inne podejście - zmiany kursów walutowych nie tylko są obciążone ryzykiem, ale i kreują możliwości osiągnięcia zysków - eksport dóbr traktowany jako opcja, realizowana zależnie od korzystności kursu walutowego
- z teorii opcji wiadomo, że wartość opcji wzrasta gdy rośnie zmienność jej aktywów
- podobnie, w przypadku niepewności cenowej nadwyżka konsumenta jest większa- niska cena to większy popyt i odwrotnie
- wiele zależy od poziomu skłonności czy awersji firm i konsumentów do ryzyka
- wniosek - zmienność kursu nie wpływa na dobrobyt

3.4. Niepewność kursu walutowego a mechanizm cenowy

- niepewność kursu (!realnego) to niepewność przyszłych cen
- niepewne ceny utrudniają decyzje inwestycyjne i konsumpcyjne - spowalniają i prowokują błędy
- aprecjacja USD w 1980-1985 i przesdana korekta deprecyjna potem
- WW ogranicza niepewność kursu i mechanizm cenowy ułatwia podejmowanie prawidłowych decyzji - korzyści trudne do zmierzenia, ale przykład krajów hiperinflacyjnych (sztuczny boom gdzie nie trzeba)
- wzrost ryzyka wskutek niepewności cenowej podnosi oprocentowanie pożyczek poprzez wzrost premii za ryzyko
- w ryzykownych warunkach ekonomicznych podmioty gospodarcze zwiększą stopę dyskonta wg której dyskontują przyszłe zwroty, co jest zwiększonym ryzykiem systematycznym podnoszącym poziom realnej stopy procentowej, a to rodzi:
 - hazard moralny (nadużycie) bo wzrost stóp procentowych motywuje do podjęcia większego ryzyka dla większego zwrotu z inwestycji, a pożyczkodawcy będą reagowali na to zwiększaniem oprocentowania i
 - negatywną selekcję, bo dostawcy projektów inwestycyjnych o niskim ryzyku będą rezygnowali z możliwości kredytowych - ryzykowność inwestycji rośnie
 - pytanie czy WW ryzyko wyeliminuje czy przemieści

3.5. Niepewność kursu walutowego a wzrost gospodarczy

- model neoklasyczny - równowaga osiągnięta przy zrównaniu krańcowej produktywności kapitału ze stopą procentową wg której konsumenci dyskontują swoje przyszłe wydatki konsumpcyjne

- w modelu tym wzrost gospodarczy może pojawić się tylko wtedy, kiedy rośnie populacja lub kiedy występuje egzogeniczny postęp techniczny (stopa oszczędności nie wpływa na punkt równowagi stopy wzrostu gospodarczego)
- w tym modelu wzrostu gospodarczego redukcja stopy procentowej wynikająca z WW czasowo zwiększa stopę wzrostu produkcji
- poszerzenie modelu o dynamikę ekonomii skali - założenie, że produktywność kapitału rośnie, gdy wzrasta zasób kapitału, po pojawiają się efekty uczenia się i jest akumulowana dodatkowa wiedza zwiększająca wydajność robotnika w następnym okresie
- w nowych modelach ścieżka wzrostu staje się endogeniczna i jest wrażliwa na warunki początkowe - gospodarka startująca z większym zasobem kapitału na 1 zatrudnionego przyspiesza się po permanentnie wyższej ścieżce wzrostu
- obniżenie stopy procentowej działa podobnie, bo gospodarka akumuluje więcej kapitału i zwiększa produktywność kapitału na 1 zatrudnionego
- analiza zbyt optymistyczna bo ignoruje poprzednie wnioski (zmiennosc kursu qa wyższe zyski)
- empirycznie nie ma dowodów, że redukcja niepewności kursu zwiększa inwestycje (PKB)
- tab. 3.2. - wzrost PKB w krajach EMS nawet niższy niż w innych
- zależność stopy wzrostu gospodarczego od wielkości kraju - duże kraje są bardziej samowystarczalne i niepewność kursu walutowego słabiej oddziałuje niż w małych
- z danych empirycznych nie wynika związek między wielkością kraju a korzyściami z redukcji niepewności kursowej
- badania ekonometryczne - niepewność kursowa ma słaby związek z wielkością inwestycji
- ale EMS nie jest dobrym wzorcem, bo nie wyeliminowano całkowicie niepewności kursowej - pełna unia walutowa może zmienić obraz, jednak dlaczego nie ma związku kursu z wielkością kraju?
- redukcja niepewności kursu walutowego niekoniecznie musi zmniejszać ryzyko systematyczne - bo mniejsza niepewność kursu może być kompensowana większą niepewnością produkcji i zatrudnienia

3.6. Korzyści z waluty międzynarodowej

- dodatkowe przychody z emisji pieniędzy wchłanianych przez zagranicę - przykład SRF - mniej niż 1% PKB
- waluta światowa pobudza aktywność rynków finansowych kraju emitującego, co napędza całą gospodarkę, ale jak Londyn utrzymuje swoją pozycję?

3.7. Korzyści z unii walutowej a stopień otwartości gospodarki

- powinny wzrastać wraz z poziomem otwarcia gospodarki - większe znaczenie eliminacji kosztów transakcyjnych (zyskują bardziej gospodarki otwarte i małe)

Ramka 3.1.

- William Poole (1970) - stałe stopy procentowe, w odróżnieniu od stałego zasobu pieniądza, niekoniecznie redukują zmienność produkcji
- wykorzystanie modelu IS-LM - kraj nie należący do UW i pozwalający by kurs walutowy swobodnie się zmieniał nie dozna zmiany położenia krzywej LM w reakcji na ruch krzywej IS, skoro możliwa jest aprecjacja/deprecjacja korygująca położenie IS
- wniosek zbieżny z teorią optymalnych obszarów walutowych, że UW prowadzi do większej zmienności na rynku produkcji i w efekcie na rynku pracy
- jednak wiele zależy od natury przypadkowych szoków - zakłócenie popytu na pieniądź w kraju należącym do UW zostanie zniwelowane przez ruch pieniądza do/z innych krajów UW - krajowy rynek dóbr jest całkowicie odizolowany od zakłóceń krajowego rynku pieniężnego - pytanie czy izolacja jest zawsze korzystna, jeśli obniżka stóp procentowych i deprecjacja mogą stymulować zagregowany popyt

Wnioski:

- WW obniża koszty transakcyjne co stymuluje integrację gospodarczą
 - przez redukcję niepewności cenowej wspólna waluta poprawia efektywność alokacyjną mechanizmu cenowego, co zwiększa dobrobyt ale trudno obliczyć
 - większa przejrzystość cen zwiększa konkurencję z korzyścią dla konsumentów
 - WW jako waluta światowa daje większe przychody rządowi oraz ekspansję rynków i instytucji finansowych
-
- w długim okresie UW nie podnosi wyraźnie wzrostu gospodarczego

4. PORÓWNANIE KOSZTÓW I KORZYŚCI

4.1. PORÓWNANIE KOSZTÓW I KORZYŚCI

- punkt przecięcia linii kosztów i korzyści określa krytyczny poziom otwartości gospodarki, która czyni opłacalnym dla danego kraju przystąpienie do unii walutowej ze swoimi partnerami handlowymi (na lewo od punktu lepsza własna waluta; na prawo; wspólna waluta – rys. 4.1.)
- kształt i położenie rozkładu kosztów w znacznym stopniu zależą od poglądów na efektywność instrumentu kursu walutowego
- pogląd monetarystyczny – zmiany kursowe nieefektywne – krzywa kosztów blisko początku układu współrzędnych
- pogląd keynesowski (w tym Krugmana) – płace i ceny sztywne, siła robocza niemobilna – to powoduje efektywność kursu – krzywa kosztów daleko od początku układu współrzędnych
- od wczesnych lat osiemdziesiątych przewaga monetaryzmu
- znaczenie handlu wewnątrzunijnego - duży stopień otwartości (Beneluks i Irlandia) to duża korzyść z euro
- Niemcy i Francja - niski stopień otwartości - a jednak uważa się, że one plus Beneluks stanowią optymalny obszar walutowy - skoro tak, to inne kraje o zróżnicowanym (niskim - południe) otwarciu również mogą skorzystać z euro
- jeśli np. Włochy uznają euro za korzystne, to znaczy, że dominuje tam monetaryzm

4.2. UNIA WALUTOWA, SZTYWNOŚĆ CEN I PŁAC ORAZ MOBILNOŚĆ SIŁY ROBOCZEJ

- wg. rozdziału I, kraje o niskiej sztywności cen i płac doświadczają niższych kosztów wejścia do UW
- zmniejszenie sztywności cen i płac wpływa na przesunięcie krzywej kosztów w dół, co obniża położenie punktu krytycznego, w którym euro staje się korzystne
- podobnie działa wzrost stopnia mobilności siły roboczej

4.3. SZOKI ASYMETRYCZNE A ELASTYCZNOŚĆ RYNKU PRACY

- kraje doświadczające znacznie różniących się szoków popytowych i podaźowych (z powodu różnic w strukturach przemysłowych) uznają euro za bardziej kosztowne

- rys. 4.4. realna dywergencja (stopień rozbieżności stóp wzrostu produkcji i zatrudnienia wskutek szoków asymetrycznych) a elastyczność rynku pracy (płace, mobilność)
- wg teorii optymalnych obszarów walutowych - im większa realna dywergencja, tym bardziej potrzebna elastyczność rynku pracy, aby umożliwić sprawne funkcjonowanie unii walutowej
- obecnie = 2000 r. - UE-15 nie jest optymalnym obszarem walutowym - dla większości krajów koszty przeważają nad korzyściami
- podzbiór krajów mogących stworzyć oow to UE-5 (Francja, Niemcy, Benelux)
- Artis i Zhang (1995) - wzrosła korelacja cykli koniunkturalnych w wielu krajach od wczesnych lat osiemdziesiątych - szoki asymetryczne dużo słabsze - można poszerzyć strefę euro
- Erkel-Rousse i Mélitz (1995) - Canzoneri et al. (1996) - w większości krajów UE polityka pieniężna nie kształtuje realnych zmiennych jak produkcja i zatrudnienie - krajowa polityka pieniężna jest nieskuteczna
- inny zbiór UE-10 = UE5 + Austria, Irlandia, Portugalia, Hiszpania, Włochy - mógłby tworzyć oow, ale wyniki dyskusyjne z powodu trudności w sprecyzowaniu kosztów EMU
- stopień realnej dywergencji między regionami USA nie różni się wiele od dywergencji w UE-15 (por. Krugman) - główna różnica - w USA elastyczność płacowa i mobilność siły roboczej jest większa niż w UE
- powyższe rozważania pomijają problemy z rozdz. II, jak szoki symetryczne wynikłe z niezależnej polityki pieniężnej, wiarygodność polityki niskiej inflacji - co może być zredukowane przez EMU
- część szoków asymetrycznych może wynikać z braku EMU - np. brak synchronizacji cyklu koniunkturalnego Wielkiej Brytanii z resztą UE
- jednak konkluzja, że UE-15 nie jest oow ma podstawy
- jak uczynić EMU mniej kosztowną dla UE-15 - dwie strategie: 1) zredukowanie stopnia realnej dywergencji; 2) zwiększenie stopnia elastyczności
- 1) stopień ten zależy od wielu czynników, na które twórcy polityki mają niewielki wpływ - stopień specjalizacji przemysłowej (wzorce regionalnej specjalizacji) - dostępne jest pole unifikacji politycznej i usunięcie niezależnej polityki wydatków i podatków oraz niezależnych instytucji ekonomicznych
- w celu zredukowania szoków asymetrycznych potrzebna większa koordynacja polityczna i uzgodnienia instytucjonalne - pozostaje problem instytucjonalnej organizacji związków zawodowych w UE

- 2) oznacza konieczność reformy rynków pracy (elastyczność płac / mobilność siły roboczej)

4.4. STUDIUM PRZYPADKU

- recesja przemysłowa wczesnych lat osiemdziesiątych w USA (Michigan) i Belgii
- różnice stóp bezrobocia między Michigan a USA okazały się większe niż między Belgią a UE - koncentracja przemysłu samochodowego

- zróżnicowane drogi dostosowań:

- Michigan głównie przez migracje zewnętrzne - emigracja zredukowała bezrobocie

- Belgia głównie poprzez zmiany realnych kursów walutowych - realna deprecjacja BEF o 20-25% dzięki nominalnej dewaluacji plus niższych kosztów i cen w Belgii

- realna deprecjacja BEF z poł. 80-tych wpłynęła na stopę bezrobocia z pewnym opóźnieniem, emigracja w Michigan zareagowała szybko na bezrobocie

- wpływ automatycznej wewnętrznej redystrybucji dochodów w USA (40c za 1\$ spadku dochodu), czego nie było w Belgii, która zadłużała się na rynkach kapitałowych - solidarność regionalna kontra solidarność międzypokoleniowa - co to oznacza dla EMU?

- ramka 4.1. Związki zawodowe a EMU - dwa przeciwstawne wymogi co do optymalnej organizacji

związków zawodowych w EMU:

1) w obecności szoków asymetrycznych płace powinny być elastyczne (dostosowane do zmian wydajności) więc centralne kształtowanie płac jest szkodliwe - przykład regionów Niemiec i Włoch

2) przy takich samych szokach symetrycznych różne systemy kształtowania płac mogą doprowadzić do innych spirali cenowo-płacowych i zróżnicowania konkurencyjności - centralne kształtowanie płac pożądane?

- nie, bo w UE coraz mniej szoków asymetrycznych ale ponadgraniczna specjalizacja, a zmiany technologiczne mają tendencję do nierównych zmian produkcji i zatrudnienia między sektorami

- wiele dowodów empirycznych, że wiele szoków asymetrycznych pojawia się wewnątrz tych samych sektorów

4.5. KOSZTY I KORZYŚCI W DŁUGIM OKRESIE

- na bazie rozdz. 2 - związek między stopniem integracji ekonomicznej a pojawieniem się szoków asymetrycznych

- pogląd Komisji integracja - handlu rośnie, to dywergencja maleje - długookresowo - problem we wzajemnym tempie tych zmian
- pogląd Krugmana - integracja handlowa pociąga za sobą dywergencję przemysłową - strome nachylenie krzywej T'T' symbolizującej relacje między integracją handlu a dywergencją, gdy korzyści netto z EMU nie rosną dostatecznie szybko z postępem integracji - prowadzi to do anomalii, że przy powrotnej dezintegracji gospodarczej krajów UE unia walutowa stałaby się dla nich jeszcze bardziej atrakcyjna
- wniosek z Krugmana, że nawet jeśli integracja prowadzi do większych szoków asymetrycznych, to wciąż może przynosić rosnące korzyści netto z EMU dla E-15
- jego poglądom nie sprzyjają założenia teoretyczne, a na dodatek dowody empiryczne je wspierają
- sama decyzja danego kraju o przystąpieniu do EMU przyspiesza proces integracji i ma samospełniający się charakter

WNIOSKI

- 1) nieprawdopodobne, żeby wszystkie kraje UE współtworzyły oow
- 2) liczba krajów korzystających na EMU jest prawdopodobnie większa, niż parę lat temu zakładali ekonomiści i rośnie, czyli za jakiś czas korzystne będzie dla wszystkich krajów UE być w EMU
- 3) mimo korzyści istnieje ryzyko związane z członkostwem w EMU bo przy dużych szokach dostosowanie jest trudniejsze niż gdy się miało pieniądź krajowy

Analiza ekonomiczna może być przydatna do analizy politycznego zjednoczenia